

V C
632

63

Vc
632

I.
Q. F. F. F. Q. S.
ad

ACTVM SOLENNEM

quo
SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI,

DOMINI

JOHANNIS WILHELMI

Saxoniae, Juliaci, Cliviae & Montium, Angariaeque
& Westphaliae Ducis,
& reliqua,

clementissimo iussu

ab

Nobilissimo, Amplissimo, Prudentissimoque,
Vrbis ISENACI

SENATV

legitime vocatus

curam GYMNASII totius supremam,
adiuuante Deo, auspicabor,

*Mecoenates omnes, Patronosq, & quotquot rei
litterariae Scholaeque saluti fauent,*

in crastinum diem,

qui erit d. XIII. Januarii Anni a C. N. CIO IOCCVIII.

submitte, officiosissime ac peramanter
inuito

CHRISTIANVS Juncker/ Dresdensis,
Historiographus Ducalis Saxo-Hennebergicus,
& Gymnasii Isenacensis Rector.

De Wilhelmio Saxo. Principibus

Long D. L. V. C. M. M. C. X.

GENTEM SAXONICAM, ex qua tot Sacri Romani Imperii ELECTORES PRINCIPESQUE per quamplurima saecula prodire, non Germaniae solum, sed toti Europae, rerum a se fortiter gestarum intulisse haecenus monumenta, usque adeo dubio omni caret, ut ipsi etiam, qui iudicare aliorum virtuti solent, opprimere dissimulando veritatem nec velint, neque, si imo velint, unquam certe possint. Longius autem foret, euagari per temporum omnium exempla; Saltem iuuabit, pacis notasse, quod, uti nomen eorum *Saxoniae Principum*, qui JOH. FRIDERICI adpellati sunt, quasi fatalis quaedam ac dura rerum, conditio comitata est, ita ex aduerso, qui WILHELMORVM nomine insigniti fuerunt, plerique belli pariter pacisque studiis artibusque, in tantum eminerunt, in quantum & hae & illa possunt intelligi. Adeo quidem, ut, qui WILHELMOS SAXONES nuncupat, simul necesse habeat in memoriam reuocare pietatis, fortitudinis, clementiaeque & sapientiae innumera documenta. Primus autem ex Marchionibus Misniae Thuringiaeque Landgrauis inclaruit hoc nomine, WILHELMVS COCLES, Princeps in acquirendis & pretio & vi armorum prouinciis felix, fratris filium post se relinquens WILHELMVM DIVITEM, Electoratus Brandenburgici aliquamdiu eutorem; quem simul fasti commemorant, exules Praga Musas, fratre Friderico consentiente, in urbem Lipsiam anno cccccxix. benigniter excepisse. (a) Vtrumque vero & fama & gloria magnorum operum superavit WILHELMVS, Friderici Bellicosi, qui primus dignitatem Saxoniae Electoralem in gentem suam intulit, filius; cuius laudem nisi dissidium cum fratre Electore Friderico placido, consilii prauorum hominum accensum, quorum utique ex re erat, animos fratrum nunquam ad concordiam componi, quadam ratione obscurasset, nihil erat, quod magnitudini eius posset adiacere. Principis huius alia inter perdurans ad nostra usque tempora monumentum fuit, CONSTITVTIO sic dicta WILHELMINA; qua lege, ordinum sententia confirmata, cautum

A 2

(a) *Max. Reu. Dn. D. Rechenberg. Prof. Theol. Lips. primarius in Diss. de Sereniss. Electorum Saxoniae fauore in literas & scholas, S. 6.*

cautum est graui indicta poena, ne quis ciuium auderet vocare reum ad iudicem alienum. (b) Mirum heic tamen videri queat, ex eo tempore, quo Saxoniae Principes, in Ernestinam Alberinamque familiam abierunt, atque inde ab obitu Alberti Animosi, qui incidit in annum Christi 1600. vsque ad annum 1609. adeoque vltra saeculi vnius dimidiique extentum spatium, solum esse Reuerendissimum ac Serenissimum Principem Dominumque, DN. MAVRITIUM WILHELMVM, Postulatum Episcopatus Naumburgici Administratorem, Ducem Saxoniae, & rel. in quo resplendescere denuo coepit, quadam veluti obliuione in Alberti Ducis progenie, extinctum WILHELMI nomen, & nouam quasi vitam sibi conciliare, confluentibus quippe in vnum virtutibus eminentissimis, cum rerum agendarum prudentia exquisita sapientiaque admodum suauiter bonoque in posteros omine coniunctis. At Ernestinae Saxonum genti vti Fridericorum Ernestorumque, ita sane etiam WILHELMORVM praë aliis frequens & proprium, faustumque in primis & inclutum nomen legitur aequae, ac trahitur in admirationem. Inuicti apud Gallos animi sui monumenta posuit IOHANNES WILHELMVS, Johannis Friderici Electoris filius, idemque cum fratre Johanne Friderico Secundo auctor conseruatorque Academiae Jenensis, quam legibus muniuit, & auctoritate defendit, opibusque exornauit, iure quodam suo Restaurator illius in Nummo caeteris rariore, ideo adpellatus; (c) testatumque praeterea fecit, quantæ curae haberet dei cultum, Colloquium inter Theologos Altenburgi instituendo de controuersis graui natis sub sydere; neque huic negotio ipse solum praefedit, sed corpus etiam de Christianae, quod vulgo vocant, (d) praeceptiones de iis, quae Christianum fas est scire ac persuadere, complexum publicauit, sacrae Scripturae librorumque a Luthero editorum per omnem vitam amantissimus. (e) FRIDERICVM WILHELMVM, Johannis Wilhelmi gnatum, loquuntur annales, grataque adhucdum memoria colit Saxonia Electoralis tam salutare sibi olim nomen. Huic enim Principi in acceptum refert, praeter sollertem prudentemque & commodam administratam reipublicae curam, quod infatigato eius studio turba maleficorum hominum, ima summis miscere haecenus solitorum, in exilium ire iussa; (f) quod prouincii pax reddita stabilior; quod sincerior cultus Numinis denuo fuit confirmatus; quod in comitiis ordinum frequentibus legem sanxit. pro-

- (b) Nobilis, Dn. Job. Sebst. Muller, Secret. & Archiu. Vinariens. in *Annal. Saxon. ad Ann. 1446. fol. 25. & Celeberr. D. Job. Schilterus, in Tract. de Libertate Eccles. German.*
- (c) B. Dn. Consiliar. Tenzelius, *Numism. Saxon. T. II. Lin. Ernest. p. 338. seq.*
- (d) Nobilis, Dn. D. Christ. Franc. Paullini, *Annal. Ienac. ad ann. 1569. pag. 210.*
- (e) *Herrn von Zieglers Tägl. Schauplag der Zeit / fol. 211. 212.*
- (f) *Anton. Weckii Dresdnische Chronike / fol. 137. f.*

promulgavitque, ne ministerio vlli admoveretur, nisi qui iurisurandi fide suam in religione pura tuenda constantiam adprobasset; (g) quod societatem instituit, pro extirpando diuini nominis abusi: (h) quod Rectoratu Academiae Jenensis defungi voluit cum laude summas; (i) quod *Articulos* in Ecclesiarum salutem perpetuam *Visuauis* (sic enim consueuerunt vocari) conscribi recipique ab omnibus fecit; quod Theologos suos ad Colloquium cum Pontificiis habendum Ratisbonam misit; (k) quod formulas precationum suarum Ipse collegit, latinoque pariter & vernaculo sermone a semet partim confectas, suo quoque nomine edi in publicum curauit; (l) quod denique notabili Nummo ad posteros reliquit memoriam amoris, fidei, concordiaeque suae erga Christianum II. Electorem. (m) Haec omnia vere dixeris *Monumenta Wilhelmina*. Neque vero filium eius FRIDERICVM WILHELMVM II. *Altenburgensem* vlla siebunt tempora, quamdiu ipsius potissimum sumtibus exseripta anno MDCLXIV. Lutheri opera manibus piorum doctorumque versabuntur. WILHELMVS *Vinariensis* lineae vnicus propagator & felicissimus, tot ac tanta magnanimitatis suae constantiaeque in rebus aduersis, doctrinae etiam, qua mentem pulcherrime instruxerat, & in tuendis Musis clementiae, dedit experimenta, vt prope annalium labore fides. Quid enim proximus, quem obtinuit, a Rege Sueciae Gustavo Adolpho in exercitu locus; (n) quid aucta per ipsum redditibus Academia Jenensis; (o) quid legatae, ad subleuandam sacerdotum docentiumque in schola Vinariensi inopiam, pecuniae annuae; (p) quid exulta ad elegantiam lingua Germanica, ipso societatem fructiferam sapientissime moderante; (q) quid tot Nummi ab ipso in memoriam variorum in familia sua euentuum ingeniose ornati; quid arx, quae Vinariae adiacet, post funestam ex igne labem magnifice restituta, & *Wilhelmiburgum* adpellata; quid, inquam, haec omnia aliud sunt, quam *Wilhelminae virtutis monumenta* eximia, *cuncta* quippe, ex Matris voto supremo, bene facientis? JOHANNES WILHELMVS, *Wilhelmi* ex Bernhardo filio *Nepos*, dum soleumni Patris Maiorumque more scepra Jenensis Academiae capessit, eademque in biennium clementissime temperat, istamque rem Nummo

-
- (g) Dn. Muller *Annal. Saxon.* fol. 207. ad ann. 1592.
 (h) Dn. Tenzelius *Monat. Unterred.* 1697. p. 991. seq.
 (i) G. Lohmeier *Historische und Genealogische Stamm-Tafeln / auctae studio*
Generosiss. Dn. Jacobi Wilhelmi Imbosi; Tab. 24. P. II.
 (k) *Tabb. Genealog. Lohmeiero-Imbosianae, l. c.*
 (l) Dn. Tenzelius, *Numism. Sax. P. II. Lin. Ernest.* p. 365. f.
 (m) *idem l. c. p. 387. f.*
 (n) Sam. a Pufendorf. *Schwedisch-Teutsche Kriegs-Geschichte.*
 (o) Dn. Muller *Annal. Saxon.* f. 349. & 417.
 (p) *idem l. c. fol. 418.*
 (q) Georg. Neumark. *Neusprossender Teutscher Palm-Baum.*

mo singulari ab obliuione temporum vindicat Principis adhucdum iuuenis patruus tutorque, *Serenissimus Princeps ac Dominus*, DN. WILHELMVS ERNESTVS, Dux Saxoniae & rel. suae simul, id est *Wilhelminae*, gloriae monumentum posuit. (r) De cuius pietate in Deum, amore in litteras, & in pauperes beneficentia testabitur Vinaria, quamdiu & Sermo quondam habitus, (s) institutioque in doctrinae Christianae initiis, Ipso iubente publice tractanda, (t) & *Wilhelmo - Ernestina liberae literas*, qua duodecim alumni in schola Vinariensi quotannis sustentantur; (u) & Bibliotheca praestantissima cum Cimeliarchio, perdurabunt. JOHANNEM WILHELMVM, postquam is per totam Germaniam Poloniamque & Sueciam, Vngariam item & Italiam, & apud Batavos inque Britannia, excelsi animi famam circumtulit, Gallia tandem experta est hostem, fortissimeque dimicantem, post infelicem in praelio casum, *virtutis Wilhelminae*, eiusdemque Saxonicae, vidit relinquere monumentum; quem provida Numinis cura, medios inter intempti maris fluctus, factoque in naufragio, saluum tamen in Sueciam & ad suos demum *Gotham* ante perduxerat.

Quodsi vero aemulatio ingenia alit, honestaeque mentes ad studia gloriae incenduntur; (x) sane etiam PATRIAE nostrae PATER, *pius, felix, pacificus, Serenissimus Princeps ac Dominus*, DN. JOHANNES WILHELMVS, Dux Saxoniae, & rel. Maiorum suorum imitatus exempla, non in spem modo felicitis imperii ex *Nassonica Coniuge* (quae gentili & prae caeteris fere insigni *Wilhelmorum* nomine efferre se potuit, idemque in sanguinem simul suum deriuare) genitum filium, *Serenissimum Principem ac Dominum*, DN. WILHELMVM HEINRICVM, similem sui saeculo pollicetur, Ipsum Academiae Jenensi *Wilhelmina virtute* (y) praeesse.

(r) Dn. Müller, l. c. f. 578.

(s) Max. Reu. Dn. D. Georg. Heint. Gözcius, *Theologus Lubecens. in elegantia Diss. de Concionatore Principe, ubi integer Sermo legi potest.*

(t) Dn. Müller l. c. f. 619. ad ann. 1693.

(u) idem ad ann. 1696. fol. 644.

(x) Vellejus *Paterculus Hist. Rom. I, 16.*

(y) notatu maxime digna sunt verba, quibus inter alia adlocutus est Serenissimum PRINCIPEM anno eis vocati, die xxiv. Augusti, Generos. Dn. Philippus Ernestus von der Brüggem / Nobilis Curlandus, inquires lit. C. 2. a. b. Selbst der Majest. Sr. Hoch. Fürstl. Durchl. unsers gnädigsten Prinzen / giebt uns ein Zeichen künftigen Gedeihens und der Vermehrung unsers Aufnehmens. Es seyad nun Ihre Hoch. Fürstl. Durchl. der dritte Wilhelm / so als Rector Magnificentissimus diese Academische Scepter führen; und drey Durchlauchtigste Wilhelme haben allezeit die Annnehmung solches Regiments/als gnädigste Landes Väter / genehm gehalten. *Id quod exemplis Frederici Wilhelmi & Johannis Wilhelmi probat, max adiciens.* So wied dann gewiß E. Hoch. Fürstl. Durchl. als der anitz den Neodemischen Purpur tragende dritte Wilhelm / welchem so viele un-

esse passus; sed domum etiam commodam perelegantemque dum
 in sylua Isenaco vicina exstrui iubet, in qua principalium negotiorum
 sollicitudines otio plane amoeno interdum dispungeret; dumque ean-
 dem ex nomine suo *Wilhelminam Vallem* vult appellari; quid
 aliud effecit, quam vt videntes eam, audientesque ab aliis lau-
 dari, taciti secum *Wilhelminum* venerentur monumentum? At longe per-
 ennius est aere omni, altiusque regali pyramidum situ, quodque
 nec edax imber, nec impotens aquilo, nec innumerabilis annorum
 series, aut temporum fuga, diruere vnquam poterit, (z) monumentum
 istud, quod *Wilhelmina pietas* OPTIMI PRINCIPIS ante hosce tres, &
 quod excurrit, annos coepit exigere. Quippe sumtu IPSIVS libe-
 raliter erogato, Monasterium olim Praedicatoribus Monachis inha-
 bitatum, hactenus vero scholae prouinciali destinatum, nouo auctum
 splendidoque aedifici- etet Seminarium, vibus Candidatorum,
 Theologiae indultum, Classen quoque accepit Selectam, in qua studii
 Academicis praepararentur iuuenum animi, die xxviii. Iulii anno
 c1706cciv. praesente DEO ac PRINCIPLE, precibus votiuisque pio-
 rum adclamationibus dedicatam, (aa) adeoque ex vero dictam Colle-
 gium *Wilhelminum*. (bb) Exqua institutione dum fructus in republi-
 cam exspectantur pulcerrimi, PATERque PATRIAE nuper admo-
 dum clementissime voluit, Scholam hanc *Gymnasia* nomine in poste-
 rum ornari; neque spem nostram vanam esse finit constans in diuinam
 benignitatem fiducia; quem quaeso interitum poterit vereri MONV-
 MENTVM hoc WILHELMINVM? Scholis certe bene constitutis salus
 reipublicae & firmatur & durat. In id igitur operam posuerunt
 Vir Nobilissimus, Dn. *Johannes Jacobus Syrbius*, primus & Seminarii
 Theologici & Classis Selectae Inspector; & Vir Clarissimus, Dn. M.
Christianus Zeidlerus, Rector Scholae, vterque praeclare meriti. Ex illi-
 us vero discessu ad obeundam in Academia Jenensi professionem,
 philosophicam, huiusque beato ex hac vita abitu, cum *Amplissimus Vr-
 bis Isenacensis Senatus* mihi tradiderit primam *Gymnasia* sui curam, nomine
 Re-

Schätzbares Regenten-Tugenden von dero Durchlauchtigstem Herrn
 Vater / Herzog Johann Wilhelm / angeboren / und welches
 durch die stets vor Augen habende Exempel Ihrer hohen Ahnen/
 selbigen ie mehr und mehr zur löblichsten Nachfolge anfeuren / Jhe-
 ren Durchlauchtigsten Vorfahren nichts nachgeben / sondern auf
 der Rennebahne der Tugend amnoch denenselben vorzukommen mit
 höchsten Fleiße trachten ic. ic.

(z) *Horatius Od.* 3, 30.

(aa) Videatur *Traclatus nuper admodum editus a Dn. Joh. Christophoro Zerbstio,*
Superint. General. Ducatus Isenac. & Pastore, sub titulo: Eisenachisches
Dreyfaches Gedächtniß/ pag. 69. sq.

(bb) *ibid. pag. 82.*

FK V 632

Reſtoris adminiſtrandam, PRINCEPSque SERENISSIMVS me ſimul moderari *Clasſem Selectam* voluerit clementiſime; vtrumque autem officium craſtino die, qui ſolemni Introductioni deſtinatus eſt, bono ex novi anni auſpiciis omine decreuerim auſpicari; *Mecoenates Perilluſtres Excellentiſimosque, Patronos omnes, & quotquot rei literariae ſcholaeque incrementis fauent,* ſubmiſſe, officioſiſime, ac peramanter rogo, vt & *Ipſi* collocare in Gymnaſium fauoris ſui monumenta, piisque adeſſe & linguis & animis velint, meque verba pro fide in poſterum praeſtanda faſtutum beneuole auſcultare. Perſcribebam Iſenaci, IV. Iduum Januarii, Anni a C. N. MDCCLXXXIII.

ISENACI, typis Michaelis Vrbae Typogr.

nc

mul
em
ono
mil-
ere-
Ipf
&
an-
um

ULB Halle 3
006 809 464

von

Vc
632

I.
Q. F. F. F. Q. S.
ad

ACTVM SOLENNEM

quo

SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI,

DOMINI

JOHANNIS WILHELMI

Saxoniae, Juliaci, Cliviae & Montium, Angariaeque
& Westphaliae Ducis,
& reliqua,

clementissimo iussu

ab

Nobilissimo, Amplissimo, Prudentissimoque,
Vrbis ISENACI

SENATV

legitime vocatus

curam GYMNASII totius supremam,
adiuuante Deo, auspicabor,

*Mecoenates omnes, Patronosq, & quotquot rei
litterariae Scholaeque saluti fauent,*

in crastinum diem,

qui erit d. XIII, Januarii Anni a C. N. cto MDCCVIII.

submissè, officiosissime ac peramanter
inuito

CHRISTIANVS Juncker / Dresdensis,
Historiographus Ducalis Saxo-Hennebergicus,
& Gymnasii Ifenacensis Rector.

De Wilhelmis Saxo. Principibus

Juncker

